

Використані джерела інформації:

1. Коулман Дж. Капитал социальный и человеческий// Общественные науки и современность. – 2001. - № 3. – с.121-139.
<http://89.249.21.76/data/217/076/1232/011kOULMAN.pdf>
2. Bourdieu P. The forms of capital// Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. – N.Y. – 1985. – P. 241-258
3. Горожанкина М.Е. Экономический институт в контексте теории социального капитала// Научные труды ДонНТУ. Серия Экономическая. Выпуск 70- 2004. – с. 70-76
4. Knack S., Keefer P. Does Social Capital have an Economic Payoff? A Cross-Country Investigation// Quarterly Jprnal of Economics. 1997
5. Звіт про Конкурентоспроможність України 2009. Фонд «Ефективне управління». – Копірайт. – 2009. – с. 230
6. Конституція України із змінами і доповненнями, редакція від 30.09.2009
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>
7. Бюджетний моніторинг. Аналіз виконання бюджету за січень-вересень 2009р./[Щербіна І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К.: 2009. – 141с.
8. Stepurko T., Gordeev V., Tomini S., Pavlova M., Gryga I., Groot W. Informal patient payments: Concepts and challenges <http://www.assprocee2007.com>
9. Стан корупції в Україні. Результати загальнонаціонального дослідження 2007. – травень 2007. – Menegement Syastem international. – 30с.
10. Офіційний сайт Державного комітету статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Рецензент: Бакуменко В.Д., д.держ.упр., професор.

УДК 351: 002.8

Черленяк І.І.,

к.ф.-м.н., ст.н.с,
доцент УжНЦ КНТЕУ

СИНЕРГЕТИКО-СИСТЕМОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація. В роботі розглянуто проблему створення концептуального містка між наукою «синергетика» та наукою «державне управління». Представлено основи нового синергетико-системологічного підходу, придатного для описання феноменів самоорганізації в системах інституціонального типу.

Аннотация. В работе рассмотрена проблема создания концептуального моста между наукой «синергетика» и наукой «государственное управление». Представлены основы нового синергетико-системологического подхода, пригодного для описания феноменов самоорганизации в системах институционального типа.

Annotation. We consider the problem of creating a conceptual bridge between science "Synergetics" and science "public administration". Presents the foundations of a new synergetic approach suitable to describe the phenomena of self-organization in systems of institutional type.

Постановка проблеми. Синергетика пропонується її засновниками та розробниками як універсальний міждисциплінарний підхід до описання процесів самоорганізації складних багатоелементних системах [1]. Соціум та державне управління відноситься до типу складних багатоелементних

систем, в яких роль механізмів самоорганізації, як в історичному, так і в стратегічному та оперативному часовому масштабі є важливою. Незважаючи на фундаментальну «багатоелементність» систем соціального та державного управління, застосування синергетики до наукового розуміння та описання організації державної влади та управління на сьогоднішній день є доволі обмежене. Відчувається відсутність певного методологічного містка між проблемами та методами науки «синергетика» та проблемами та методами науки «державне управління». Враховуючи те, що синергетика наразі вважається одним із найбільш актуальних розділів загальної теорії самоорганізації, це гальмує розвиток методів описання та проектування ефективних само організаційних механізмів розвитку та вдосконалення державного, та й загалом, публічного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Закордонними науковцями результативно застосовується ідеї, поняття, методи, алгоритмічні моделі синергетичного підходу до описання та прогнозування демографічних процесів, міграційних процесів, динаміки урбанізації [2-3]. В вітчизняних наукових розробках поняття та образи синергетичного підходу використовується при дослідженні проблем розвитку політичної системи[4-7], при вивченні соціологічних характеристик соціально-політичних процесів(див., зокрема, [8-10]).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Перехід від світоглядних загально орієнтуючих ідей та образів синергетики до створення результативних інструментів описання та проектування систем, що грають конструкційні динамічні ролі в системі соціального та державного управління є нетривіальною задачею [11]. Логічно замкнуте описання процесів організації державного управління утруднене в термінах та образах «традиційного» синергетичного підходу. Актуальною задачею, особливо в контексті потреб пришвидшеного розвитку транзитної країни, є розширення меж застосування фундаментальних образів синергетики та розробка концептуально адекватних підходів, придатних для описання динаміки процесів організації державного управління.

Мета роботи: розробка основ міждисциплінарного синергетико-системологічного підходу, придатного для дослідження та проектування як стаціонарних, так і перехідних процесів-структур організації державного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальний розвиток свідчить про різноманітність форм складності систем, що функціонують в суспільстві, державі, державному управлінні. Ці форми складності існують, як в стаціонарному режимі, так і в різноманітних перехідних режимах, зокрема в само організаційному режимі. Тому їх дослідження вимагає розробку такого підходу, який здатен однаково адекватно описувати і системи-структури, що успішно функціонують в стаціонарних станах, і «перехідні» системи-процеси, які приводять до зародження нової

якості. Зокрема, системи-процеси, які знаходяться у фазі (режимі) становлення.

Об'єкти та суб'єкти державного управління мають як стаціонарні так і динамічно-змінні якості та потенції. Разом з тим розвиток їх повинен бути узгодженим та «комфортним», без «катастроф». (Це забезпечує стійкість держави). Тому розвиток цих систем повинен плануватися, прогнозуватися, реалізуватися на певній самоузгодженій (із «всіма» можливими та важливими феноменами, тенденціями та потенціями) основі. Ми трактуємо державне управління в «широкому самоорганізаційному розумінні»: відносимо до об'єктів та суб'єктів державного управління всі системи, які формують еволюцію тріади держава-суспільство-країна.

Синергетика добре описує чотири еталонні процеси: 1) зародження просторового порядку в «хаотичному рідинному середовищі» при нагріванні – комірки Бернара; 2) «хімічний годинник» (циклічно-коливні хімічні реакції в розчинах), 3) лазерна генерація (процеси в електрон-фотонному газі), 4) динамічний хаос (процеси атмосферної динаміки – нестійкість Е.Лоренца)). Вважаємо, що розроблений синергетичний підхід до розв'язання вказаних задач необхідно класифікувати як синергетику першого порядку. Висловлюємо гіпотезу, що успіхи у моделюванні процесів організації державного управління методами синергетики тому такі малі, що система державного управління це інституціалізована система, яка тільки зв'язана із соціальним середовищем сукупностями зв'язків, але не тотожня їй конструкційно та алгоритмічно. Вона відноситься не до типу «систем «сукупність квазіавтономних частинок – газове середовище (або газовий конденсат – пластичне «рідинне» середовище)», які результативно вміє розглядати синергетика першого порядку. Вважаємо, що вона відноситься до іншого типу систем: типу систем «мережа-середовище». Вважаємо, що для такого типу систем адекватне описання динаміки процесів становлення, відтворення та функціонування можливе на основі лише синергетики «другого порядку», яка описує імманентно «самоорганізацію самоорганізації». Це дуже важка як в концептуальному, так і технологічному вимірі задача, якщо її відразу розв'язувати в повному обсязі «з перших принципів». Ми обираємо шлях покрокового ітеративного концептуального «розширення вгору» смислової бази синергетики першого порядку.

Вважаємо, що системологія є такий варіант загальної теорії систем, який найбільш ефективно може відобразити якості-характеристики різноманітних граней складності: структурної, динамічної, алгоритмічної. Синергетичні процеси формуються саме взаємодією в певному режимі комунікації всіх трьох граней складності. Вважаємо, що для досягнення означеної нами мети технологічно доцільним є такий шлях, який би на певній синтетичній базі об'єднав в цілісний підхід як базові категорії та концепти системології, так і категорії та концепти синергетики, яка

методологічно «з перших принципів» орієнтується на описання процесів когерентної самоорганізації.

До базових категорій синергетики відносимо такі поняття-образи: відкрита дисипативна система, що здатна поробляти та перерозподіляти по простору функціонування власних компонент потоки інформації, речовини та енергії; когерентизація параметрів розвитку (руху) елементів (компонент); перегрупування топології взаємодії рушійних сил процесу в відкритій системі та формування параметрів порядку; атрактори динамічного процесу; біфуркація фазової траєкторії динамічної системи, нерівноважність. Розроблений нами на основі синтезу ідей синергетики та ідей системології метод будемо називати синергетико-системологічним підходом. При формулюванні логічної схеми нашого підходу ми будемо опиратися явно перш за все на системологічні категорії. Але при побудові цього підходу «одразу» для нас є важливим «апріорне» знання, уже отримане в рамках розвитку ідей синергетики першого порядку. Зокрема, знання про роль ступінчастих циклічних (авто коливних) процесів в формуванні етапів, механізмів, можливостей переходу, біфуркації наборів альтернатив, взаємності якостей-параметрів стартових та фінальних станів і т.д., досліджених в рамках «твердого ядра синергетики»: 1) комірки Бернара та хімічний годинник - теорія дисипативних систем І.Пригожина; 2) самоорганізація когерентного лазерного випромінювання - «синергетика параметрів порядку» Г.Хаккена; 3) задача атмосферної динаміки Е.Лоренца - теорія динамічного хаосу. Це знання «апріорно» перманентно присутнє при нашому виборі послідовності компонування категорій та концептів та логічних пар «питання-твердження» синергетико-системологічного підходу.

В якості результативної бази агрегування «рівноважних» системних категорій та концептів і «нерівноважних» синергетичних категорій обираємо класифікаційне представлення Дж. Кліра: таку форму представлення основної системної якості «відношення із зовнішнім середовищем та відношення елементів» як **властивість, змінна, параметр, група та база** [12]. Використовуючи це представлення адаптивно та експлікативно до цілей описання організаційних систем та систем управління, можливо далі рухатись вже шляхом генеруванням ознак-характеристик процесів розвитку станів простих та більш складних систем. При цьому поступово здійснювати збагачення, власне, базового класифікаційного представлення «само організаційними» відношеннями синергетики.

Термін «змінна» нами, так як і в представленні Дж. Кліра, використовується для визначення абстрактного образу властивості. Для його розуміння доцільно завжди уточнювати, що в кожному випадку існує деяка спостережна (корисна, небезпечна і т.д.) властивість. З кожною властивістю зв'язана множина її виявів. При одиночному спостереженні властивість має один конкретний вияв. Для визначення можливих інтервалів зміни вияву властивості необхідно множина спостережень цієї

властивості. Кожну (визначену) суттєву властивість, яку насправді використовується для визначення різниці (відмінностей) в спостереженнях однієї й тієї ж властивості, називають **базою впорядкування (класифікації)**. (Можливо, варто деколи уточнювати: база розрізнення, база спостереження). Доцільність вибору терміну “база” пояснюється тим, що кожна особлива властивість, що дає можливість спостерігати інші властивості є базою (умовою, основою) вимірювання (спостереження) властивості, що підлягає дослідженню.

Типовою загальною базою класифікації, придатною для розрізнення будь-якої властивості є час. В такому випадку різні спостереження однієї і тієї ж властивості відрізняються тим що вони зроблені в різний час. Типовою загальною базою класифікації є простір. (Послідовність слів в деякому тексті також може розглядатися як одномірний абстрактний простір, оскільки такі характеристики, як позиція слова та число букв в деякому слові, спостерігаються як властивості такого простору.)

Час та простір не єдино можливими базами класифікації. Багаторазове вимірювання (спостереження, відчуття) однієї й тієї ж властивості можуть відрізнятися один від одного по індивідам деякої групи (популяції), на якій визначається (спостерігається) ця властивість. Наприклад, оцінка якості виконання певною функції державним органом в різні періоди пори року створює певну базу класифікації. Це саме стосується якості реалізації повноважень органів влади (управління) та інших характеристик управлінського процесу.

Основною перевагою такого представлення є те, що бази класифікації трьох основних типів – часу, простору, групи можна різним чином комбінувати. (Таким чином в базу класифікації **група** на концептуально-вихідному рівні можемо включити образи поняття процесів самоорганізації, запропоновані синергетикою.) Розглянемо деякі основні комбінації. **Час – простір**. Ілюстративним прикладом такої комбінації баз є часова послідовність положень футболістів в процесі футбольного матчу. **Час – група**. Щоквартальні показники соціального та економічного розвитку областей України спостерігаються Держкомстатом на комбінації баз класифікації час-група. Поряд із особливим використанням часу, простору і груп в якості баз, вони можуть використовуватися (спостерігатися, оцінюватися) і в якості властивостей. З точки зору описання процесів самоорганізації організації державного управління найважливішими важливою є бази **процес-функція, функції-цілі, цілі-ресурси**.

Вибір баз класифікації, що підходять для описання об'єкт-системи та системи об'єктів є достатньо лабільним, але не повністю довільним. Обмеження в при такому виборі достатньо точно виражаються в таких принципах. **Перше**, бази класифікації повинні бути застосовними до всіх властивостей системи, для якої вони визначені та встановлені. **Друге**, бази класифікації повинні відповідати призначенню, для якого визначається дана система. **Третє**. Спостереження всіх властивостей системи повинно

визначатися класифікаційними базами системи. Таким чином можна стверджувати, що система об'єкта представляє собою множину властивостей, з кожною із яких зв'язана: 1) множина можливих проявів цієї властивості; 2) множина класифікаційних баз, яка містить в собі множину власних елементів. Система об'єкта має нескінчену множину властивостей, яку можна розглядати як континуум значень станів системи, як системний континуум. Поряд із системою об'єкта, яка є відображенням природним чином скомпонованих в об'єкті властивостей, існує поняття система систем-об'єктів. Це поняття відображає більшою мірою позицію інтересів та цілей дослідника та керівника.

Ступінь об'єктивності (пізнання, проектування та «існування») системи визначається потужністю кваліфікаційних баз. Таким чином, система завжди існує в трьох вимірах: 1) природний - нескінченна множина перетворень, зв'язків та відношень, що створюють цілісність об'єкту; 2) гуманітарний – множина властивостей та способів їх розрізнення, які створюють цілісність сприйняття об'єкту; 3) управлінський – множина відношень та зв'язків між керуючою та керованими системами. За рахунок включення фундаментальних категорій (образів) синергетики в групове смислове ядро класифікаційних баз системології ми виходимо на вищий рівень відображення-індукції алгоритмічної, динамічної та структурно-функціональної складності системи потенційно можливих процесів-структур як рівноважної так і нерівноважної природи в усіх трьох вимірах.

Розроблений нами системно-синергетичний підхід є така когнітивно-проективна технологія аналізу, ідентифікації, синтезу та проектування знань та дій, яка базується на деяких групах концептів та групах аналогів-асоціацій (фреймів), що конструюються відповідно до обставин та потреб досліджуваної (рівноважної або нерівноважної) задачі в рамках певної практики групування класифікаційних баз. В якості об'єктів та «суб'єктів» розвитку ми розглядаємо і структури і процеси. Тобто процеси-структури. Зокрема, процеси-структури організації та самоорганізації. В нашому підході процеси організації та самоорганізації взаємні, рівновеликі та рівно важливі. Це можна завжди забезпечити відповідним вибором класифікаційних баз.

Системологічна смислова компонента нашого підходу передбачає використання аналітичного розбиття складної сутності (для виділення та класифікації якостей досліджуваної проблеми) як в наближенні діад: «протиставлення-порівняння», так і в наближенні триад: «протиставлення-порівняння-сумірність». На основі класифікації ми створюємо розуміння параметрів «організації системи» у формі певного сценарного зрізу реальності, який може розвиватися за рахунок синергетичних факторів. Класифікуємо зв'язки, які можуть бути основою системної оболонки, що забезпечує цілісність цієї системи. Ідентифікуємо системну оболонку. Ідентифікуємо параметри відкритості та параметри закритості систем. При можливості, для кожної із сцен класифікуємо та ідентифікуємо функціональні зв'язки всередині системної оболонки та зв'язки титульної

системи із компонентами інших систем поза межами системної оболонки. На основі цього будуємо певну послідовність образів та сцен, яка відображає характер динаміки досліджуваного процесу. Далі описуємо сцени в термінах категорій та концептів. Далі на основі вибору алгоритмів синтезу (компаративного, асоціативного, логіко-групового, факторно-динамічного та інших), що повинні врахувати природу як «універсальності» відібраних для описання та розв'язання задачі категорій та концептів, так і необхідність адаптації концептів до кожної ситуації (сцени) експлікативно, формується мережа вузлів смислових значень методу (способу) розв'язання задачі.

Створена таким чином системно-синергетична технологія-мережа пропонує пошук активно-активних зв'язків-відношень на основі «націлення» механізму самоорганізації просторів алгоритмів, в яких працює цілеспрямована група акторів в межах однієї класифікованої практики. Тобто, на базі того інформаційного простору алгоритмів, в рамках яких визначаються зв'язки-відношення, що існують або будуть існувати в просторі дії на основі застосування окремих технік: класифікації, побудови детерміністично-аналітичних діад (аналізу), системних тріад (аналізу-доповнюваності-синтезу), формування концептів, побудови конструкцій та механізмів на основі концептів і т.д. Далі визначаємо ті фактори, які можуть привести до синергетичного ускладнення кожної сцени важливої для нашого дослідження. Визначаємо, відповідно до ідеології підходу Г.Хаккена параметри порядку, що спрямовують хід процесів колективного впорядкування нового рівня організації (рівня організаційної стійкості) в даному оперативно існуючому організаційному середовищі. Визначаємо можливі, імовірні та найбільш вірогідні варіанти розподілу атракторів динамічних нерівноважних процесів розвитку титульних (системотворчих) для нашої задачі систем, і паралельно оцінюємо можливі аттрактори «фінальних» сцен взаємодії основних акторів даного процесу. Класифікуємо аттрактори та обставини їх можливої модифікації. Будуємо на основі класифікаційних параметрів, параметрів порядку та візії проміжних та фінальних атракторів деякий алгоритм «виробництва» засобів для формування цілей, місії. Формулюємо відповідний обраним цілям алгоритм композиції засобів досягнення цілей. Так поступово виникає автоколивна структура-функція: взаємо рекурсивна просторова мережа смислових значень та зв'язків, яка забезпечує взаємодію між акторами пізнання та системами, в яких ці ж актори забезпечують процес розвитку.

Системно-синергетичний підхід, як відкрита «технологія-мережа», звичайно, повинна мати здатність до формування умов «галузевої» управлінської спеціалізації фрагментів та площин-рівнів просторової мережі. Тобто в просторовій мережі мають існувати виділені канали, які відображають галузеву спеціалізовану інформацію та погоджують її із вмістом інформації в інших галузевих каналах. Кожен галузевий канал «подібний» конструктивно за мереживною структурою загальній мережі

дії-пізнання, і, власне, мереживній схемі системно-синергетичному методу. Разом з тим кожен канал має мати здатність акумулювати та класифікувати галузеві, фахові особливості, що здатні експертно відобразити зміст предмету галузі: державного управління, економіки, автомобілебудування, соціології, політичної системи, менеджменту тощо.

Таким чином, при вивченні (проекуванні) тих управлінських процесів, в яких грає або може грати роль феномен самоорганізації, ми використовуємо деякий ітеративно-індукційний метод циклічно-рекурсивно в двох напрямках: від одиничного до загального (індивідуальне пізнання елемента системи) та від загального до одиничного (колективне пізнання-«епістемологія» та навчання на базі здобутків епістемології окремих індивідів).

На самому першому етапі класифікаційно-синергетичного дослідження вводимо сукупність понять, встановлюємо між ними зв'язки та взаємозалежності. Ці поняття неминує є різної важливості (потужності). Більш важливі поняття називаємо вузловими. Внаслідок експлікації вузлових понять до фрагментів практики «само організовано» утворюються нові фрагменти інформації. Навколо вузлових понять утворюється певна концентрична структура, кожний фрагмент якої є деревовидною структурою. Сукупність вузлів та зв'язків між ними утворюють нове класифікаційне мереживо – загально-просторову та локально-просторову класифікаційні бази.

На основі послідовного ускладнення класифікаційних баз на фундаменті-субстраті таких первісних категорій як час, простір, змінна, властивість, зміна, розвиток, масштаб, порівняння (зрівнювання), комбінація (група), фазовий простір, динамічні змінні, на основі порівняння їх семантичних значень та функціонально-цільових сцен та сценаріїв, вже більш повно описуємо «універсальні» поняття-категорії існування систем-об'єктів і як цільових систем, і як екосистем (умови гомеостазу в зовнішніх потоках), зміни їх станів та процеси становлення нових якостей-характеристик: *система, рівень системи, елемент системи, структура, оболонка, стійкість системи-об'єкту, розвиток, фазовий простір, самоорганізація, організація, порядок, сила зв'язку, енергія, інформація, ціль, функція, мета, параметр порядку, аттрактор, русло еволюції, біфуркація*. Далі «універсальні» поняття знову застосовуються експлікативно до проблеми (картини, сцени), алгоритми пізнання та практичного використання якої треба розробити. Будується певна нормативна схема застосування цих понять категорій як факторних компонент (тобто частин цілого) для пояснення змісту, якості, складності «цього ж цілого» (аналіз механізму бутстрапу). Одночасно визначається і те, що які корисні властивості, які нові відкриті можливості є нагода використати для подальших дій. Після експлікації та адаптації універсальних понять синергетико-системологічного методу до обставин конкретних проблем, задач, сцен (картин) виникає первинна прикладна композиція (комбінація) категорій, понять та символів (прикладний

понятійний апарат) на базі універсальних понять-категорій. Цей прикладний понятійний апарат, може бути спрямований на представлення та розв'язання певної практичної проблеми. Зокрема, організація державного управління потребує синергетико-системологічне «перевизначення» смислу таких феноменів-механізмів: «влада», «управління», «координація», «демократія», «відповідальність», функціонально-цільовий менеджмент, процесно-функціональний менеджмент, оптимізація, ефективність, - відповідно до чинної «фази становлення» систем управління та «виробництва» .

Після збагачення вихідної смислової композиції «експертно-галузевим» змістом, на новому експлікативному рівні складності, вузли «мережива» смислових зв'язків вже мають зміст концептів. При зміні складності рівнів системи за рахунок збагачення змісту змінюється складність мережива, змінюється сама множина станів систем: виникають нові площини-зрізи функціонування гомеостазу фрагмента просторої мережі. Яка знову ж може стати новою класифікаційною базою: складність структури мережива може зростати за рахунок розв'язання певних нових завдань та розробки при цьому нових алгоритмів та концептів та розширення на цій основі кількості вузлів та зв'язків. Картина, на основі якої комбінується засоби розв'язання завдання, завжди має зв'язок із певним «старим» фреймом, який вже апіорно існує на основі попереднього досвіду організації і одночасно формує «новий» фрейм досвіду організації.

Між смисловими площинами «автономного гомеостазу» смислів діяльності «досліджуваної системи» ітеративно та рекурсивно поступово формується зв'язок та відповідність. Якщо в мереживі одного рівня певне вузлове поняття знаходиться в до-зародковому або зародковому стані, то в іншому мереживі, на вищій площині (на вищому смисловому ранзі), - це поняття, збагачене та розкрите силою зв'язків площини вищого рівня, може стати повноцінним концептом. Слід врахувати, що вузли мережива зв'язані між собою не тільки по горизонталі у своїй площині, але по вертикалі між площинами. Тобто реально існує багатомірна вкладена ієрархічна просторово-мереживна структура. Саме ж мереживо є синергетичною відкритою системою в якій циклічно можлива «нова» самоорганізація. Спостерігач-проектант знаходиться в цьому просторі «знання-дія-оцінка» на певному рівні «заглиблення». Рівень задається засобами спостереження, проектування та детектування результатів. Стартовий рівень людини – це рівень природних засобів відчуття: зір, слух і т. д. Фінальний рівень – це рівень результативності багатоповерхових систем складних алгоритмів (13).

Рівень результативності алгоритмів задається здатністю технології управління та проектування розуміти обставини, ситуації, картини, сцени дійсності та створювати відповідні (зручні, ефективні, екологічні, моральні) засоби проектування та засоби реалізації проектів. Технологія-мережа пізнання, проектування дій та управління діями повинна бути

досить пластичною: забезпечити розв'язання завдання оптимізації державного управління часто можливо різними шляхами, можливим є використання різних груп алгоритмів та концептів [14]. Але при цьому завжди необхідно слідкувати за умовами забезпечення смислової замкнутості вже обраної послідовності алгоритмів, яка формує певне самоорганізаційне смислове русло відображення, проектування, модифікації, використання результатів задачі.

Паралельно із вибором «русла алгоритмів» потрібно методом «оцінки зрівнювань» обрати ефективний спосіб класифікації для кожної потенційно актуальної системи в контексті задачі управління. Необхідно на основі аналізу смислових рядів та оцінки «сили» композицій смислових триад: «причина-процес-наслідок», «система-процес-структура», «система-оболонка-структура», «структура-процес-оболонка» та «структура-процес-функція» розрізнити процеси, структури та функції актуальні для досліджуваної ситуації. Далі необхідно ідентифікувати системи-об'єкти та системи-цілі, визначивши можливі та актуальні класифікаційні бази на основі ітеративного порівняння якостей-характеристик все більш відповідних практиці гіпотез-моделей та перетворення їх в моделі-імітації реальності та мікромоделі якостей-характеристик «реальності». Визначити активні системи-середовища, що грають роль для розвитку мережі в цілому. Далі вибудувати систему актуальних концептів, необхідну для komponування загальних моделей структури та моделей функціонування досліджуваних об'єктів актуальних для ефективно організації державного управління. З цією метою доцільно розглянути рівні ієрархії систем-структур та систем-процесів. Паралельно розглянути та встановити рівні стійкості з врахуванням варіантів взаємодії в композиції «система-структура-оболонка». Визначити «ролі та значення» акторів структур та акторів процесів, діапазон їх зміни (зміни параметрів діяльності, функцій, повноважень), і для системи, і для структури і для системної оболонки.

Висновки. Процеси самоорганізації та самоорганізації є циклічно-рекурсивно взаємними: самоорганізація готує та формує новий рівень (якість) організації, - а феномени та механізми організації готують передумови та умови зародження, становлення та розгортання процесу самоорганізації. Так виникає безперервно відтворюваний ефект «зашнуровки» (бутс трап) якості організованості системи.

Розуміння, описання та використання якого є важливим для побудови ефективних систем соціального та державного управління. В розробленому нами синергетико-системологічному підході можна узгоджено досліджувати складні стаціонарні системи та складні самоорганізаційні та організаційні процеси бутс трапу (самовідтворення якості цілого та вдосконалення частин), які безперервно відбуваються в системі державного управління. Можливість дослідження динаміки організаційних процесів на логічно цільній смисловій базі є особливо важливою для проектування оптимальних альтернатив управління розвитком транзитної країни.

Використані джерела інформації:

1. Хакен Г. Информация и самоорганизация. Макроскопический поход к сложным системам/ Хакен Г.; пер. с англ. Ю.А.Данилова и А.В.Беркова. — Москва :КомКнига, 2005. — с.248
2. Капица С. Синергетика и прогнозы будущего/ Капица С.П., Курдюмов С.П., Малинецкий Г.Г; Изд. 3-е.- Москва: «Едиториал УРСС», 2003, - 288 с.
3. Вайдлих В. Социодинамика: системный подход к математическому моделированию в социальных науках/ Вайдлих В.; пер. с англ. С.Л.Котлярова. —Москва: Едиториал УРСС, 2004. — 480 с.
4. Комарова Ю. Деякі аспекти аналізу структурної самоорганізації політичної системи /Комарова Ю // Політичний менеджмент. — 2005. — № 1 (10). — С.97-112.
5. Новакова О. Сучасні дослідження механізму саморозвитку політичних систем/ Новакова О. // Актуальні проблеми внутрішньої політики. — К.: Вид-во НАДУ, 2004. — Вип. 1. — С. 77-83.
6. Шевченко Г. Демократизація суспільства крізь призму синергетики / Шевченко Г. // Вісник Національної академії наук України. Щомісячний загальнонауковий та громадсько-політичний журнал. — К.,2007. - № 4. — С. 53-55.
7. Довжук І. Політична модернізація в сучасній Україні/ Довжук І. // Історія української науки на межі тисячоліть: Зб. наук. праць. — К., 2007. — Вип.27. — С.244-246.
8. Ожеван М.А. Концептуальні підходи в соціально-політичній аналітиці .
9. Бевзенко Л.Д. Синергетичні стратегії людського самопізнання: соціосинергетичний аспект / Бевзенко Л.Д. // Соціальні процеси: соціально-психологічні та педагогічні аспекти. — К.: ВПЦ Київський університет, 2004. — С.50-55.
10. Добронравова И. Синергетика и становление нелинейного мышления/ Добронравова И. — К.: Лыбидь, 1990. — 152 с.
11. Черленяк І. Синергетичні особливості управління складними організаційними системами в сучасних умовах: привідні та непривідні алгоритми управління/ Черленяк І // Вісник Нац. Академії держ. управління при Президентіві України. — 2007. — № 1. — С. 213–225.
12. Клир Дж. Системология. Автоматизация решения системных задач./ Клир Дж. ; Пер. с англ.М.А.Зуева. — М.: «Радио и связь». -544 с.
13. Черленяк І. Категорія “функціонально непривідний алгоритм” у стратегічному управлінні: синергетичний підхід/ Черленяк І. // Вісник Нац. Академії держ. управління при Президентіві України. — 2007. — № 4. — С. 284–293.
14. Черленяк І. Оптимізація моделей державної влади та управління: синергетичний підхід/ Черленяк І. // Політичний менеджмент. — 2009. — № 3 (36). — С. 144–153.

Рецензент: Ярема В.І., д.е.н., професор.